

A 1546/miljø

Behandles i:
Miljø- og naturressursutvalget

Bilag:
Medlemsforslag

J.nr. 11-00390-9

Miljø- og naturressursutvalgets betenkning over

Medlemsforslag om sikring av felles naturressurser

1. Utvalgets forslag

Miljø- og naturressursutvalget foreslår

at Nordisk råd ikke foretar seg ytterligere i anledning av Medlemsforslag om sikring av felles naturressurser

2. Bakgrunn

Den venstresosialistiske grønne gruppe har fremsatt et forslag om sikring av felles naturressurser. I følge forslaget, er utgangspunktet at naturressursene bør eies av folket og at en fornuftig bruk og vern av naturressurser er framtidens viktigste politiske utfordring.

I forslaget henvises det til at voksende befolkningstall i verden og stadig mer industrialisering i kommende årtier, vil øke etterspørselen etter energi, vann, fisk og andre felles naturressurser. Samtidig vil markedskreftenes kamp for å overta makten over all energi og naturressurser bli hardere. Alle smutthull i lovgivning vil bli brukt for å privatisere naturressurser, også internasjonale avtaler og regler, blant annet EUs regelverk. Derfor foreslås at de nordiske lands regjeringer arbeider for lov- og grunnlovsendringer som sikrer folkets rettigheter.

For å sikre samfunnets rett for framtiden, vil Den venstresosialistiske grønne gruppen at Nordisk råd rekommandere hva de nordiske regjeringer kan gjøre for å unngå at felles naturressurser blir fratatt allmennheten, eller brukt opp på bekostning av kommende generasjoner. Derfor foreslås at de nordiske lands regjeringer arbeider for å grunnlovsfeste at naturressursene blir godt bevart og utnyttet for samfunnet. Videre, at det ved lovgivning sikers at det betales for retten til å høste av naturressursene og at gevinsten går til samfunnet.

Av forslaget fremgår den holdning at vann er en menneskerettighet, men en negligert menneskerettighet og at det må forandres. Klimaendringer

gjør tilgangen til vann enda mer usikker enn tidligere. Likevel er knappheten og skjev fordeling av vann allerede så stor at flere har mistet livet på grunn av vannrelaterte sykdommer i det siste tiår enn det samlede antall omkomne i krig og konflikt siden annen verdenskrig. Maktkampen om vannressurser blir hardere. Det understrekes av at alle mennesker skal ha lik adgang og rett til vann og at vannet skal være i samfunnseie. Derfor foreslås at alle nordiske land tilslutter seg FN-resolusjonen om vann som menneskerett.

3. Høring

Forslaget har ikke vært sendt til høring. Forslaget er drøftet på tre møter i Miljø- og naturressursutvalget.

4. Utvalgets synspunkter

Ifølge forslaget skal Nordisk råd rekommandere de nordiske lands regjeringer om å utarbeide forslag til nødvendige lovendringer slik at at samfunnets rett til naturressurser blir sikret ved lov og i landenes grunnlover. Videre skal de nordiske lands regjeringer ifølge forslaget, sikre en god bevaring og utnyttelse av ressursene for samfunnets, naturens og fremtidens beste og at det betales for retten ved utnyttelsen av naturressurser som er i samfunnets eie. I følge forslaget skal de nordiske land også ved lov sikre at kraftverk og selskaper som selger kraft til samfunnets behov alltid blir i samfunnets eie og styrt av folket, og ikke private interesser. Forslaget legger også opp til at de nevnte prinsipper inngår i de nordiske lands forhandlinger om relevante internasjonale avtaler. Til slutt foreslås at de nordiske land tilslutter seg FN-resolusjonen om vann som menneskerettighet.

Under diskusjon av forslaget er det opplyst at formålet med forslaget er å hindre den voksende privatisering ved utnyttelse av naturressurser i samfunnets eie som vann, olje, gass og levende ressurser i havet for dermed å sikre allmennhetens interesser.

Flertallet i Miljø- og naturressursutvalget finner at forslaget favner meget bredt, intensjonene er sympatiske, men det er uklart hvilke formål en rekommandasjon fra Nordisk råd vil tjene.

Utvalget konstaterer at de nordiske land innenfor sine lover har anstrengt seg for å beskytte naturressurser i felles eie som luft, vann og levende ressurser i havet. I en internasjonal sammenheng bedømmes de nordiske lands forvaltning av naturressursene som fremgangsrike, både med hensyn til å maksimere den økonomiske avkastning og for å beskytte det biologiske ressursgrunnlaget. Flertallet i utvalget anser at det er uhensiktsmessig at Nordisk råd tar det spørsmålet opp.

Utvalget noterer at det i Norden finnes mange eksempler på partnerskap mellom det offentlige og private om utnyttelse av ressurser i samfunnets eie for å maksimere nytten for samfunnet. Dette gjelder til eksempel *off-shore* olje- og gassutvinning, vannkraft, skog i allmenn eie og retten til fiskekvoter. Omfang og form av dette er forskjellig fra land til land. Et vellykket partnerskap hvor private betaler for retten til å anvende naturressurser i samfunnets eie har vist seg å kunne genere betydelige inntekter for vedkommende stat. Generelt ser flertallet i utvalget positivt på utvikling på dette området, og anser at det ikke er behov for innsats fra Nordisk råds side.

Det nordiske energimarkedet er komplekst og forskjellig fra land til land. Integrasjonen av det nordiske el-markedet har bidratt til økt energisikkerhet i Norden. Målet er å opprette et sluttbrukermarked i 2015. Et

Nordisk Råd

A 1546/miljø

Behandles i:
Miljø- og naturressursutvalget

Bilag:
Medlemsforslag

J.nr. 11-00390-9

mangfold av produsenter, store og små, leverer el til det nordiske markedet, både i privat og offentlig eie. Dette mangfold mener utvalget er en styrke. Flertallet i utvalget mener derfor ikke det er hensiktsmessig å lovfeste at kraftverk og selskaper som selger kraft til samfunnets behov alltid blir i samfunnets eie og styrt av folket, som foreslått av Den venstre-sosialistiske grønne gruppe.

Utvalget deler den vurdering som fremgår av forslaget at tilgangen til vann er en menneskerettighet. Forslagets annen at-sats setter fokus på retten til vann. Det henvises til en FN-resolusjon som ble vedtatt i 2010 om vann som menneskerettighet. Resolusjonen ble støttet av Norge og Finland, mens Danmark, Island og Sverige valgte ikke å avgi stemme. Norge inngår i en gruppe land som arbeider med oppfølgingen av resolusjonen. I følge forslaget, skal alle nordiske land tilslutte seg resolusjonen. Det fremgår ikke av forslaget i hvilken form det kan skje.

Under utvalgets behandling kom man fram til at denne delen av forslaget med fordel kunne behandles ved å stille et skriftlig spørsmål til Danmarks, Sveriges og Islands regjering om hvorfor de nevnte land ikke kunne støtte FN-resolusjonen.

5. Konklusjon

Miljø- og naturressursutvalget foreslår

at Nordisk råd ikke foretar seg ytterligere i anledning av Medlemsforslag om sikring av felles naturressurser

Åland, 26. juni 2012

Álfheiður Ingadóttir (VG)

Anders Eriksson (ÅF)

Anita Brodén (FP)

Ann-Kristine Johansson (S)

Cecilie Tenfjord-Toftby (M)

Christina Gestrin (sv)

Eeva-Maria Maijala (cent)

Jan Lindholm (MP)

Janne Sankelo (saml)

Lauri Heikkilä (saf)

Margareta Sandstedt (SD)

Peter N. Myhre (FrP)

Thomas Danielsen (V)

Torstein Rudihagen (A)

Nordisk Råd

A 1546/miljø

Behandles i:

Miljø- og naturressursutvalget

Bilag:

Medlemsforslag

J.nr. 11-00390-9

Medlemsforslag om sikring av felles naturressurser

Utgangspunktet for å fremsette forslaget er at naturressursene eies av folket og at en fornuftig bruk og vern av naturressurser er framtidens viktigste politiske utfordring.

Voksende befolkningstall i verden og stadig mere industrialisering i kommende årtier, vil øke etterspørselen etter energi, vann, fisk og andre felles naturressurser. Samtidig vil markedskreftenes kamp for å overta makten over all energi og naturressurser, bli hardere. Alle smutthull i lovgivning vil bli brukt for å privatisere naturressurser, også internasjonale avtaler og regler, blant annet EUs regelverk.

For å sikre samfunnets rett for framtiden, legger Den venstresosialistiske grønne gruppen i Nordisk råd fram forslag om hva de nordiske regjeringer kan gjøre for å sikre at felles naturressurser ikke blir fratatt almenheten, eller brukt opp på bekostning av kommende generasjoner.

Vann er en menneskerettighet, men en neglisjert menneskerettighet og det må forandres. Klimaendringer gjør vanntilgangen enda usikrere enn tidligere. Likevel er knapphet og skjev fordeling av vann allerede så stor at flere har mistet livet på grunn av vannrelaterte sykdommer i det siste tiår enn det samlede antall omkomne er i krig og konflikt siden annen verdenskrig. Maktkampen om vannressurser blir hardere. Den venstresosialistiske grønne gruppen i Nordisk råd understreker at alle mennesker skal ha lik adgang og rett til vann og at vannet skal være i samfunnseie.

På denne bakgrunn oppfordrer Den venstresosialistiske grønne gruppen de nordiske landes regjeringer til

å utarbeide forslag til nødvendige lovendringer slik at samfunnets rett til naturressurser bliver sikret ved lov samt å innlede nødvendige tiltak for å få folkets rett sikret i landenes grunnlov

at alle nordiske land tilslutter seg FN-resolusjonen om vann som menneskerettighet

at eierskap til naturressurser festes i de nordiske landenes grunnlover, hvor der også sikres at ressursene blir godt bevart og utnyttet for samfunnets, naturens og framtidens beste

Nordisk Råd

at der ved lovgivning sikres at det betales for retten til å høste av naturressursene, slik at gevinsten går til samfunnet, i form av en rente eller leie. Bruk av naturressurser skal under alle omstendigheter være rettferdig og til det beste for hele samfunnet

A 1546/miljø

Behandles i:
Miljø- og naturressursutvalget

at der ved lovgivning sikres at kraftverk og selskap som selger kraft til samfunnsbehov alltid blir i samfunnets eie og styrt av folket, og ikke privatinteresser

Bilag:
Medlemsforslag

at nordiske regjeringer alltid kan sikre at det i internasjonale avtaler og forhandlinger vil bli tatt vare på ovennevnte grunnprinsipper

J.nr. 11-00390-9

København den 1. november 2011

Álfheiður Ingadóttir (VG)

Marianne Berg (V)

Alf Egil Holmelid (SV)

Sara Olsvig (IA)

Árni Þór Sigurðsson (VG)

Silvia Modig, (VF)

Finn Sørensen (EL)